

Echte liefde of snackseks?

Ouders waren geschokt door de heupbewegingen die Elvis Presley vijftig jaar geleden vertoonde. Tegenwoordig maken volwassenen zich zorgen om erotische videoclippen. Deze clips zouden jongeren aanzetten tot overmatig seksueel getint gedrag. Lollypop party's en kabula feesten zijn daar voorbeelden van, waarbij het aanbieden van drankjes voor seks heel normaal is.

Asha Dijkstra

Geschokt waren wij twee jaar geleden door krantenkoppen als *Snackseks* en *Seks voor een hamburger*; een mazzeltje voor allebei. Seks wordt door jongeren gezien als ruilmiddel: meisjes krijgen cadeautjes in ruil voor seks. Hoe komen jongeren op deze ideeën? De seksuele moraal van jongeren wordt beïnvloed door onder andere erotische hiphop-videoclips, waarin vrouwen halfnaakt rond artiesten als 50 Cent en Snoop Dogg kronkelen. Een ander populair beeld is de verhouding pooier-hoer, die in clips geromantiseerd wordt of als cool wordt neergezet. Dit geeft een verwrongen beeld van de man-vrouw verhoudingen en seksualiteit.¹ Recent onderzoek hierover van de Rutgers NissoGroep (RNG) en de GGD Amsterdam geeft inzicht in jongeren en de manier waarop zij met seksualiteit omgaan.

Seks onder je 25e

Uit onderzoek van de RNG² onder 4901 jongeren in de leeftijd 12-25 jaar, blijkt dat de seksuele moraal van jongeren verandert. Het onderstaande voorbeeld, waar twee pubers in gesprek zijn geeft hierin verduidelijking: "Seks op de dansvloer kan bij ons op school ook gebeuren hoor"

zegt Rosan. Waarop Paul antwoordt: "Rosan, serieus: ik heb bij ons op school nog nooit een feest gehad waar dat is gebeurd".

Rosan: "Oh nee? Zal ik het even grof zeggen? Weet jij hoeveel meisjes op de dansvloer worden gevingerd?"
Paul: "Oh dat. Ja oke. Maar dat is wel

ZEG LUISTER EENS EVEN... **ALS** IK AL OPGEWONDEN ZOU ZIJN, KOMT DAT DOOR DE FILMEN NIET DOOR JOU!! HAAL DUS OGENBLIKKELIJK JE HAND DAAR WEG!!!

ALS ZIJ MEEGAAT NAAR DE FILM, BETEKENT DAT NIET AUTOMATISCH DAT JIJ EEN HOOFDROL KRIJGT.

SEKS IS NATUURLIJK, MAAR NOOIT VANZELFSPREKEND.

Affiche uit de overheids campagne tegen seksueel geweld (1991).

Voetnoten

- 1 Hilkens, M. (2006). Blote clips van de tv af: MTV moet verantwoordelijkheid nemen. In <http://www.statenmagazine>.
- 2 Rutgers Nisso Groep en Soa Aids Nederland, *Factsheet seks onder je 25e*. Utrecht/ Amsterdam (Rutgers Nisso Groep en Soa Aids Nederland) 2005.
- 3 Arends, E., Hemels Geding: De brave puber. *Volkskrant magazine*, 28-10-06.

wat anders vind ik".³

De afgelopen tien jaar zijn meer jongeren seksueel actief geworden. In de groep 12- tot en met 18-jarigen is het percentage jongeren met ervaring met geslachtsgemeenschap van 24% naar 31% gestegen. Geconcludeerd wordt dat jongens iets vroeger starten met geslachtsgemeenschap dan meisjes en dat jongeren uit lagere milieus vaker seks hebben dan jongeren uit hogere milieus.

Jongeren worden ook op jongere leeftijd seksueel actief en dat hangt samen met de jongerencultuur anno 2006: seksueel experimenteren voor webcams, chatten en een groot aanbod aan (obscure) videoclippen op TV en internet⁴.

Quick scan

Uit de quickscan van de GGD Amsterdam⁵ blijkt dat er een subcultuur bestaat waarbij tieners zichzelf weinig beperkingen opleggen als het gaat om hun seksualiteit. Zo zijn er speciale plekken waar meisjes benaderd worden voor seks en zijn er speciale feesten waar seks in het openbaar plaatsvindt. Een (nieuwe) wereld gaat open van kinky party's, kabula feesten, lollipop party's, seks in leegstaande flats en ploegen (zie kader p. 11). Leeftijdgenoten die seks met elkaar hebben vinden seks als tegenprestatie of voor een beloning geen afwijkend gedrag en zien het al helemaal niet als prostitutie. De GGD constateert dat het om meer gaat dan een enkel incident.

Over de sociaal-economische achtergrond en de drijfveren van de jongeren is nog niets bekend, omdat de quick scan als een eerste inventarisatie bedoeld was.

De positie van meisjes

Waarom gaan meisjes in dit gedrag mee? Puberende jongeren geven hiervoor verschillende redenen⁶. Meisjes zetten hun seksualiteit in als machtsmiddel. Door zich op jonge leeftijd stoer en uitdagend te gedragen vinden zij zichzelf machtig. Deze meiden imiteren het gedrag van popartiesten

door zich schaars te kleden in de vorm van buiktruitjes en korte rokjes, zoals in de videoclippen van MTV. Wat ze niet begrijpen is dat deze artiesten deze uitdagende kleding speciaal voor de clip aantrekken en dat deze niet bedoeld is voor het alledaagse leven. Bovendien wordt seks gezien als een middel om iets te krijgen. Meisjes willen net als jongens een player zijn, willen zelf het initiatief nemen, maar vinden wel dat ze er iets voor moeten terugkrijgen. Ook zien we gevallen van onzekere meisjes die behoefte hebben aan een knuffel en die graag liefde willen geven en ontvangen. Alleen weten ze niet op welke manier. Deze meisjes zien we vooral bij probleemgezinnen.

Ten slotte speelt onwetendheid een rol. Meisjes beseffen vaak niet dat een jongen leuk vinden, niet meteen seks hoeft te betekenen. Te vaak zeggen ze ja, zonder te beseffen wat de gevolgen zijn. Meisjes weten niet altijd precies wat een jongen bedoelt. Als een jongen verdergaat, blijkt het meisje dat vaak niet te willen, maar weet ze niet hoe ze er nog onderuit moet komen⁷.

Grenzen

Zoals uit de bovengenoemde onderzoeken blijkt, experimenteren pubers veel met seks, maar hebben ze onder tussen vaak geen idee wat een relatie precies inhoudt.

De belangrijkste informatiebronnen zijn school en de media. Zien we dat de televisie als hoogste scoort bij jongens, bij meisjes zijn dat vooral tijdschriften. Zowel jongens als meisjes hebben volgens het RNG-onderzoek het meest behoefte aan informatie over hoe je vrijen leuker of lekkerder kunt maken. Jongens vinden het daarnaast vooral belangrijk om te weten hoe je in contact kunt komen met iemand die je leuk vindt. Zwangerschap en kinderen krijgen staat bij meisjes hoog genoteerd. Opvallend is dat beide groepen meer informatie willen over relaties. De meeste leerlingen leren bijvoorbeeld wel hoe een lichaam eruit ziet

en hoe het verandert in de puberteit, maar niet hoe je veiligheid en sfeer creëert tijdens een vrijpartij.

Opvallend is dat kinderen op allerlei levensgebieden leren om grenzen aan te geven, maar niet op seksueel gebied.

Tegelijkertijd verschilt de leeftijd waarop jongeren interesse krijgen voor seks per persoon.

Ongeïnteresseerd gedrag tijdens de lessen heeft dus niet altijd te maken met provocatie, een slecht contact met de docent, of vervelende ervaringen met het thema. Leerlingen kunnen om heel veel verschillende redenen moeite hebben met voorlichting in de klas en soms zijn kinderen nog niet toe aan voorlichting. Toch is het ook dan relevant dat zij al wel leren hoe je met respect met elkaar omgaat en elkaars grenzen niet overschrijft. Kortom, voorlichting is belangrijk en dat de school daar een rol in heeft is duidelijk. Maar dat wil nog niet zeggen dat elke docent het kan. Sommige docenten vinden het gênant om seksuele voorlichting te geven en weten niet hoe er openlijk over de emotionele kant van seks gepraat kan worden. Een leerling uit de vierde klas zegt: "Ik vind dat er te moeilijk wordt gedaan over seks. Mensen schamen zich ervoor en dat was ook aan de docent te merken"⁸.

Ouders

Onderzoek laat zien dat mensen die als kind zijn opgevoed door ouders met een positieve houding ten opzichte van seksualiteit zelf minder seksuele problemen hebben en tevree-

Voetnoten

- 4 Delfos, M., Gooi kinderen niet voor de wolven, maar stel grenzen en trotseer de protesten. *NRC*, 02-09-06.
- 5 GGD Amsterdam, *Seksueel gedrag in een subcultuur van Tieners in Amsterdam Zuidoost. Rapportage van een quick scan*. Amsterdam (GGD Amsterdam) 2006.
- 6 Pels, D., Ultrakorte rokjes, maar ze hebben geen idee. *Trouw*, 24-06-06.
- 7 Hilkens, M. Waarom laten meisjes zo met zich sullen? Cybers seks. *Trouw*, 08-06-06.
- 8 Bostel, M. van., Klooster, N. van., Seks: Wie leert jongeren om 'nee' te zeggen? *Trouw*, 19-06-06.

dener zijn over hun seksuele relaties dan mensen die zijn opgevoed met het idee dat seks iets negatiefs is. Maar dit ideaal is geen dagelijks praktijk.

Uit het RNG-onderzoek blijkt dat pubers meer met vrienden dan met hun ouders praten over verliefdheid, relaties, zwangerschap en anticonceptie. Wensen en grenzen ten aanzien van seks zijn nauwelijks onderwerp bij ouders.

Psychologe en seksuologe Sanderijn van der Doef doet onderzoek naar het gevoelsleven en de seksualiteit van

kinderen en jonge volwassenen en geeft praktische tips aan ouders en opvoeders, kinderen en pubers over seksualiteit. Zij vindt dat ouders en opvoeders zo normaal mogelijk met seks binnen de opvoeding moeten omgaan en meer aandacht moeten geven aan seks bij kinderen⁹. Er is weinig bekend over kinderseksualiteit, omdat deskundigen lang dachten dat seks bij kinderen niet voorkwam. Nu blijkt dat kinderseksualiteit en volwassenenseksualiteit vaak door elkaar gehaald worden. Volgens van der Doef kan dit niet. "Je kunt niet

altijd je eigen seksuele gevoelens projecteren op kinderen. Bij volwassenen draait seks altijd om het orgasme. Bij kinderen zie je dat seksualiteit gericht is op het ontdekken van het lichaam en dat van anderen en het ontwikkelen van gevoelens die daarbij horen. Daar richt je je in de opvoeding op". Te vaak denken ouders dat seksuele voorlichting bestaat uit uitleg over de voortplanting. Gevoelens die daarbij een belangrijke rol innemen komen amper ter sprake. Volgens Van der Doef denken ouders te vaak dat kinderen onder de twaalf niet met seks geconfronteerd mogen worden. Als kinderen in de puberteit komen, gaat de ontwikkeling echter zo snel dat ouders het onderwerp soms niet meer durven aansnijden. Dan is het ineens de taak van de school geworden, aldus van der Doef. Kinderen moeten van jongs af aan in een vertrouwde omgeving openlijk over seks kunnen praten. "Seks is net als was- sen, eten, beleefd zijn en tv kijken, een onderdeel van het dagelijks leven, dus waarom zou je daar geheimzinnig over doen?".

Van der Doef pleit voor een voorlichting vanuit het gezin, waarbij de lagere school haar aanvult. Ouders vertellen hun eigen opvattingen en de school geeft inzicht in verschillende opvattingen over seks waarin respect centraal staat.

Beleidsaanbevelingen

De GGD Amsterdam heeft geconstateerd dat gesignaleerde uitwassen die in de quick scan aan het licht komen, meer zijn dan incidenten. Daarom doen zij op een drietal thema's aanbevelingen (beïnvloeding, hulpverlening en handhaving).

Op het gebied van beïnvloeding pleit zij voor het organiseren van bijeenkomsten voor burgers over seksuele waardigheid van meisjes en jongens,

WAT DOE JIJ NOU??

IK DACHT, DIE DOORTJE WIL VAST WEL "IETS LEKKERS BIJ DE KOFFIE"

GNA GNA

ALS ZIJ JOU UITNODIGT VOOR EEN KOP KOFFIE, BETEKENT DAT NIET AUTOMATISCH DAT ZE EEN POTJE WIL VRIJEN.

SEKS IS NATUURLIJK, MAAR NOOIT VANZELFSPREKEND.

1991. HET NEDERLANDSE VERBOD VAN SEKSUEEL GEWELD. ONDERZOEK EN NEDERLANDSE SCHOOLEN EN HET NEDERLANDSE VERBOD VAN SEKSUEEL GEWELD. 1991-09-10. WWW.ZIJ-EN-DE-DOEF.NL

Affiche uit de overheids campagne tegen seksueel geweld (1991).

Voetnoot

⁹ Cramer, Y., Wie vertelt het de kinderen? *Psychologie magazine*, april 1995

waarbij het kan gaan over tienerseks als tegenprestatie en groepsseks. Kerkelijke en levensbeschouwelijke organisaties zouden bij het onderwerp betrokken moeten worden. Voor het organiseren van voorlichtingsbijeenkomsten over SOA-besmetting en veilige seks wil de GGD samenwerken met leeftijdgenoten. Een ander onderwerp dat zij bespreekbaar willen maken zijn gelijkwaardige genderverhoudingen en homoseksualiteit als legitieme levensstijl. Alvorens met deze aanbevelingen aan de slag te gaan, is het noodzakelijk om meer te weten over de drijfveren van jongeren om seks te hebben als tegenprestatie.

Ook bij de hulpverlening wil de GGD samenwerken met leeftijdgenoten, om zo tieners op te sporen die betaalde seks hebben en hen in contact brengen met professionele hulpverlening. De GGD is voorstander van een meldpunt voor minderjarigen die problemen hebben met betaalde seks, of daaraan gerelateerde problemen. Verder vindt de GGD dat tieners ook na winkelsluiting condooms moeten kunnen kopen.

Op het terrein van de handhaving beveelt de GGD aan om streng toe te zien op het verbod op seksueel verkeer (al dan niet) tegen betaling met kinderen onder de zestien jaar. Hetzelfde geldt voor het verbod op de verkoop en consumptie van alcohol door jongeren die niet voldoen aan de leeftijdseis. Illegale horeca en illegale seksinrichtingen moeten opgespoord en ontmanteld worden.

Paradoxaal

Opvallend is dat volwassenen zich ongerust maken over grensoverschrijdend gedrag van jongeren en met de vinger wijzen naar erotische video-clips. Er gaan stemmen op om te bekijken of deze clips niet verboden kunnen worden. Maar hoe plaatsen we in dit licht het programma-aanbod voor volwassenen? Jaren geleden konden volwassenen al hun exhibitionisme kwijt in *Seks voor de Buch*. En wat te denken van een documen-

De quick scan van de GGD (2006) is onder begeleiding uitgevoerd door jongeren in de leeftijd van zeventien tot drieëntwintig jaar, omdat zij toegang hebben tot de jongerencultuur. Uit hun observaties blijkt dat seks wordt ingezet als tegenprestatie voor uitnodigingen van feestjes. Zo zijn er semi besloten party's die georganiseerd worden in afgehuurde etablissementen. Om toegang te krijgen moet men tot de incrowd van de organisator behoren of moet men geïntroduceerd worden door iemand die tot de incrowd behoort. Mannen boven de dertig jaar betalen voor jonge meisjes de entree en de consumpties. Na afloop gaat het meisje met de man mee naar huis en is het aannemelijk dat er seks plaatsvindt. Daarnaast zijn er gelegenheden waar betaalde seks plaatsvindt tussen oudere mannen en jongere

meisjes. De man zorgt voor de drankjes, het wisselgeld is voor het meisje als tegenprestatie voor geslachtsgemeenschap. Bovendien is er ruimte voor seks tijdens huisfeesten, in leegstaande flats en in toiletten van bars en cafés. Seks vindt ook vaak bij tieners thuis plaats. Meestal gaat het dan om groepsseks, oftewel ploegen in straattaal. Ten slotte zijn er feesten met een sterk seksueel karakter: Kinky party's, waarbij dames zo schaars mogelijk gekleed gaan, lollipop party's die vooral bekend staan om wedstrijden in orale seks en kabula feesten waar de seksuele kwaliteiten van de meisjes worden getoetst aan de hand van hun meest erotische dansstijl. Deze feesten worden meestal georganiseerd door particulieren en vinden in het hele land plaats.

taire *Dikke pret in bed* (over dikke mensen en een plezierige seksuele relatie)?

Er zijn televisieseries waarin alles draait om verleiding en seks. Zo zond Veronica de afgelopen seizoenen *Temptation Island* uit, waarin koppels hun relatie uittestten door twee weken lang gescheiden van elkaar op een paradijselijk eiland door te brengen. Deze koppels werden echter blootgesteld aan verleidingen van vrijgezellen, die gepaard gingen met extreme feestjes en drank. Het programma gaat dit jaar onder de titel *Undercover Lover* nog een stap verder; de deelnemers weten niet van elkaar wie er wel en geen vrijgezel is.

Niet alleen het seksuele normbesef bij jongeren verandert, ook sommige volwassenen zien seks steeds minder als een privé aangelegenheid. Een voorbeeld daarvan is 'swingen', de moderne naam voor partnerruil, waarbij stellen met andere stellen

seks hebben en elkaar kennen van erotische feesten, parenclubs en websites. Geschat wordt dat er nu zo'n dertigduizend swingers zijn en dat het aantal alleen maar toeneemt¹⁰. Zijn we hiermee in een tijdperk beland waarin we zwijzaam toekijken naar de gevolgen van de steeds uitbundigere vorm van seksuele handelingen en we niet meer durven te spreken over de emotionele waarde van relaties? Wie biedt ons bescherming als het te laat is en we spijt krijgen van onze daden? Wie leert ons wat échte liefde is? ■

Asha Dijkstra is adviseur bij Enzovoort.

Voetnoot

¹⁰ Rethans, S., *Gezellig samen vreemdgaan. Volkskrant magazine*, 18-10-2006.